

takiwātanga

“my/his/her own time and space”

Kulttuurin rooli neuromoninaisen perheen kohtaamisessa

Sannamaria Turunen

Sairaanhoitaja, VTM

20.11.2024

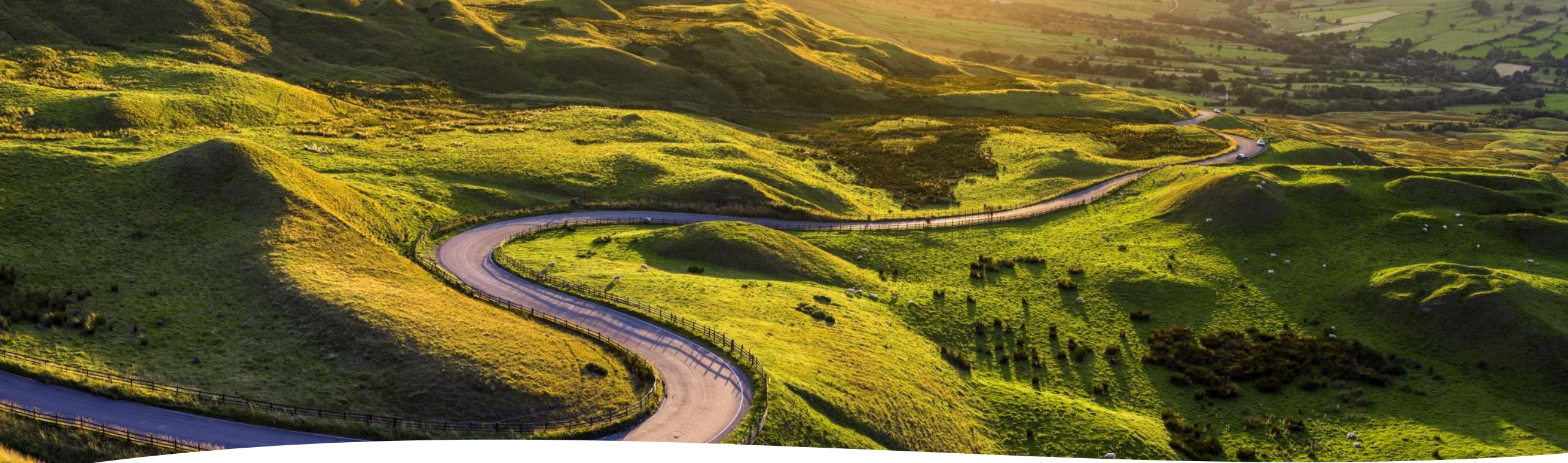
Lyhyt esittely

❖ koulutus

- ❖ sairaanhoitaja (syventävinä opintoina psykiatrinen sairaanhoito)
- ❖ VTM (Yhteiskunnallisen muutoksen opinnot, erikoisala: sosiaali- ja kulttuuriantropologia)

❖ työura

- ❖ varhaiskasvatus
- ❖ päihdekuntoutus
- ❖ lastenpsykiatria
- ❖ PASEK

Sisältö

1. Kulttuurin huomioiminen
2. Kulttuuri ja mielenterveys
3. Kulttuurisensitiivinen kohtaaminen
4. Kulttuurinen haastattelu
5. Kulttuurisensitiivinen vanhemmuuden haastattelu

Kulttuurin huomioiminen

Ensimmäiset luvat Suomeen

Työ **15 092*** -6,20 %

Perhe **20 278** +31,19 %

Opiskelu **12 998**** +51,77 %

Muut **754** +32,98 %

Kansainvälinen suojelu **2 902***** +1,54 %

Tilapäinen suojelu **18 969** -58,18 %

Kausityötodistukset **2 624** -50,15 %

EU-kansalaisten rekisteröinnit **8 479** -16,73 %

Lupia
yhteensä

82 096

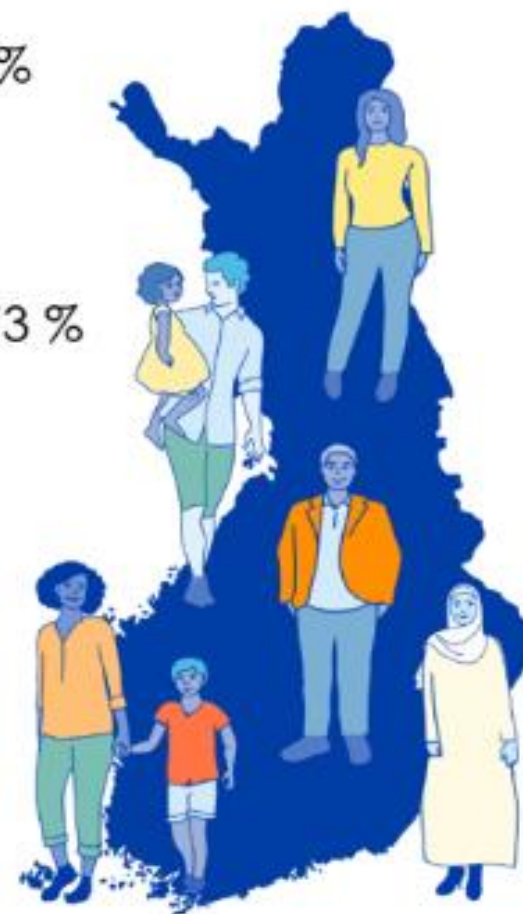
-21,32 %

Kansalaisuuden
saaneita ****

13 077

+24,79 %

* sis. tutkijoiden liikkumisilmoitukset

** sis. opiskelijoiden liikkumisilmoitukset

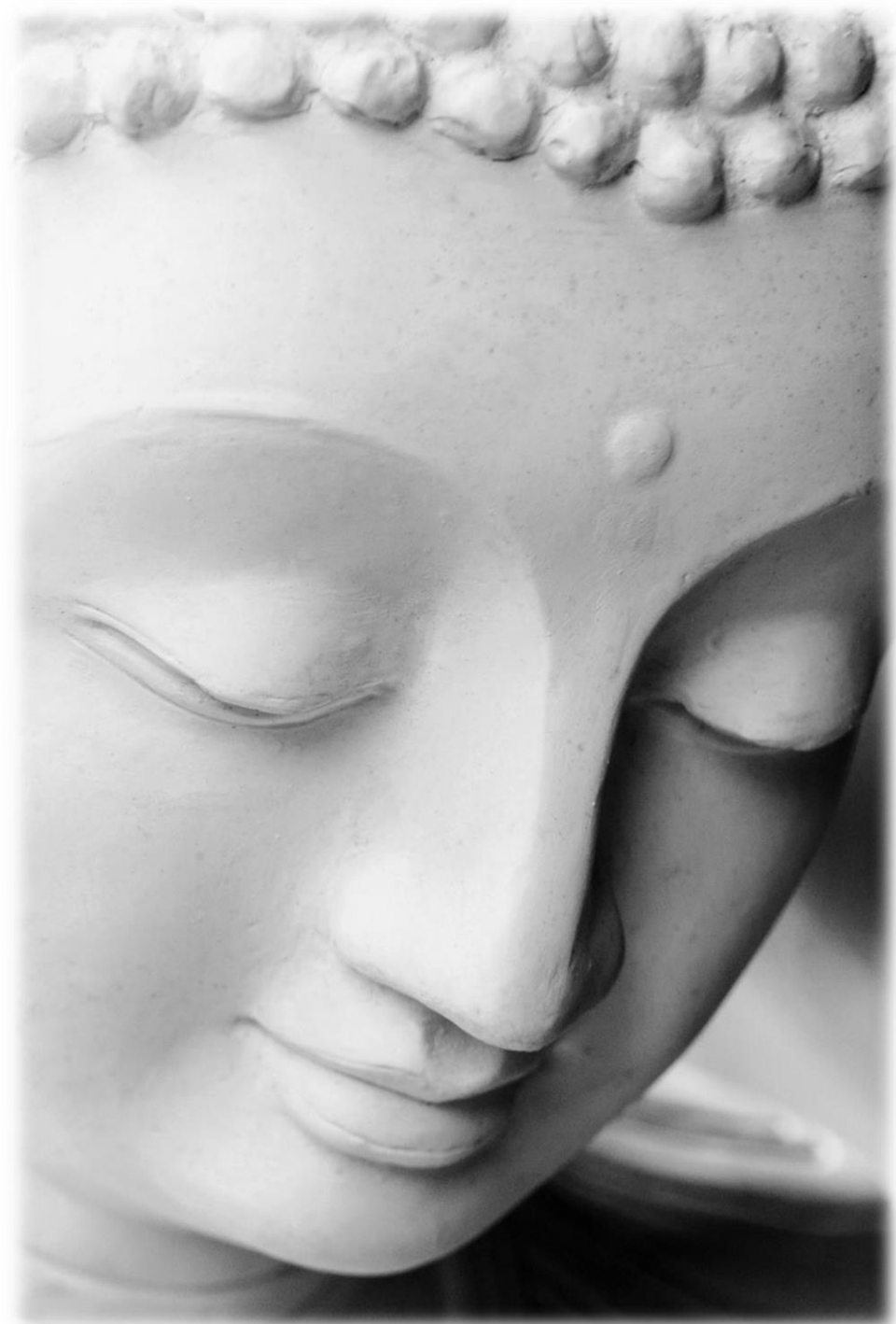
*** sis. ensimmäiset hakemukset ja uusintahakemukset sekä Suomeen saapuneet kiintiöpakolaiset

**** sis. myönteiset kansalaisuushakemukset ja -ilmoitukset

maahanmuuttanut, ulkomaalaistaustainen^{1,2}

- yleiskäsite
- eri perustein muuttanut maasta toiseen ja asettunut asumaan eri maahan kuin missä on syntynyt tai mistä hänen vanhempansa ovat kotoisin

Kulttuuri – yhteisön elämäntapa¹

UNESCO defines culture as the set of distinctive spiritual, material, intellectual and emotional features of society or a social group, that encompasses, not only art and literature, but lifestyles, ways of living together, value systems, traditions and beliefs³

Kulttuuri on yhteiskunnan tai ihmisryhmän henkisten, aineellisten, älyllisten ja emotionaalisten ominaisuuksien koostumus, ja se sisältää taiteiden ja kirjallisuuden lisäksi elintavat, yhteiselämän, arvojärjestelmät, traditiot ja uskomukset

Kulttuurin moniulotteisuus²

- yksilötasolla
- yhteisöjen tasolla
- yhteiskunnan tasolla
- muuttuvana
- arjessa

KONTEKSTIN
ymmärtäminen
olennaisinta!

- **syntyy**
vuorovaikutuksessa
- on jaettua
- välittyy aikakausten
ja sukupolvien yli

*”Kulttuurien välisen vuorovaikutuksen suurin haaste
ei ole vieraan kulttuurin tuntemus,
vaan oman kulttuurin tuntemus ja sen vaikutuksen
tiedostaminen omassa ajattelussa
ja käyttäytymisessä.”*

Nancy Adler

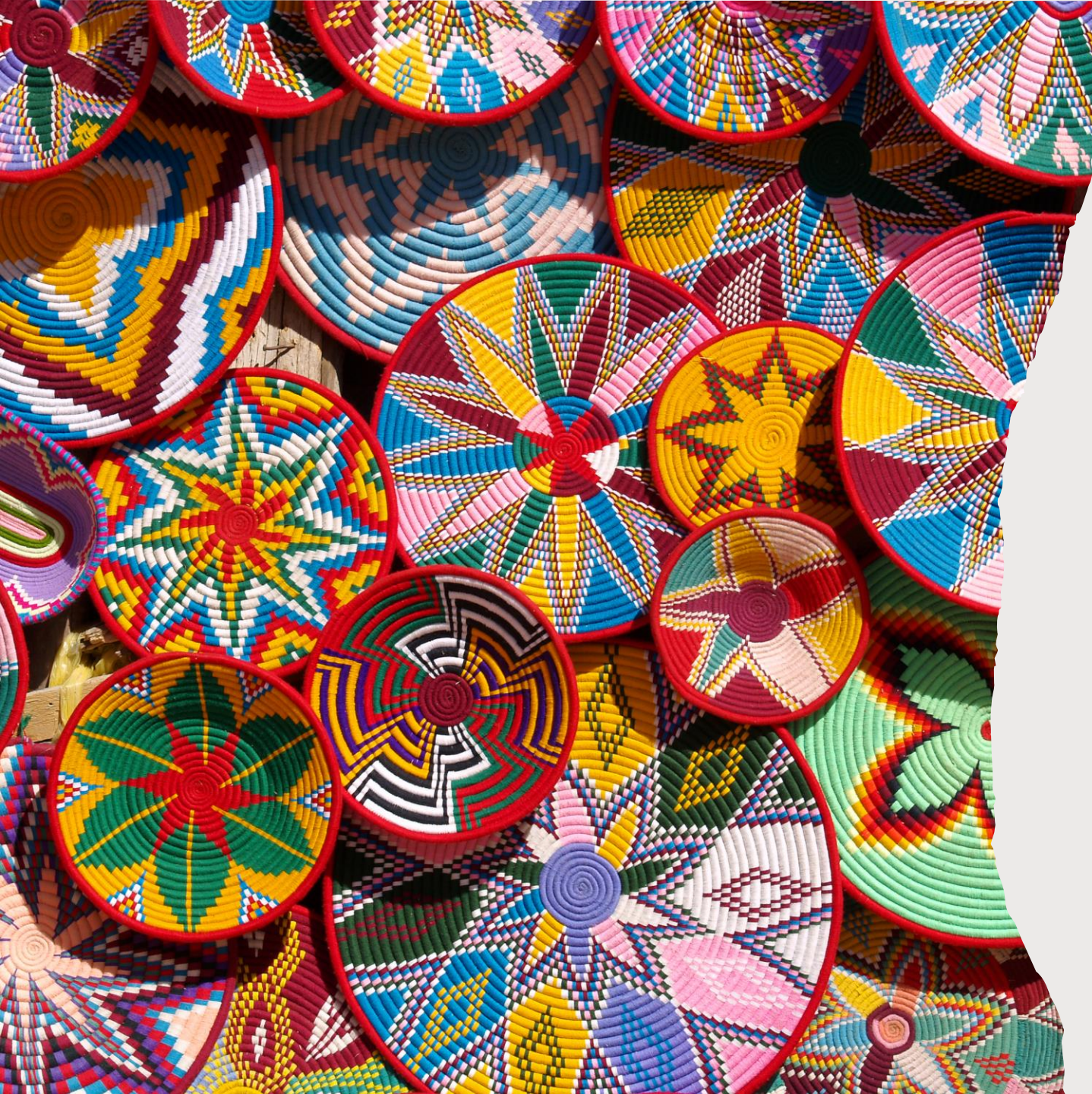
Kulttuurinen kompetenssi
– pitääkö tietää kaikista kulttuureista?

Syrjintä esimerkiksi henkilön iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon tai vakaumuksen perusteella on kielletty yhdenvertaisuuslaissa

Kulttuurinen kompetenssi³⁻⁵

- on **kunnioitusta** ja syrjimättömän ilmapiirin rakentamista ja vaalimista
- on **palveluiden järjestämistä**, saatavuutta ja saavutettavuutta niin, että eri taustoista tulevien ihmisten erilaiset tarpeet otetaan huomioon
- muodostuu kulttuurisesta **tiedostamisesta**, tunteuksesta, taidoista, kohtaamisesta ja motivaatiosta, jossa **omia** kulttuurisia juuria, tottumuksia, arvoja ja uskomusjärjestelmiä **peilataan toisten** kulttuurien tottumuksiin, arvoihin ja uskomusjärjestelmiin

Kulttuurisensitiivisyys³⁻⁵

- **kyky, halu ja herkkyys ymmärtää eri taustoista tulevaa ihmistä**
- kulttuurisen kompetenssin sisarkäsite
- osa työtä
- arvostavaa sekä sanallista että sanatonta **kohtaamista ja viestintää**
→ kummallakin oikeus oman kulttuurinsa ilmaisuun ja sen kanssa hyväksytyksi ja kuulluksi tulemiseen

Lähtökohtia⁴⁻⁶

- oletusten välttäminen – kohtaa yksilönä
- yhtä merkittäviä tekijöitä saattavat olla
 - koulutustausta
 - arvomaailma
 - henkilökohtaiset ominaisuudet
 - Suomessa oloaika

Subjekttiivinen kokemus
ja toiveet

Kulttuuri ja perhe⁷

Kulttuuriset tekijät → vaihtelevat käsitykset

- toimintatavat, perinteet, uskomukset
- raskaus, imettäminen, nukkuminen, katsekontakti, koskettaminen
- lapsille tuotettava puhe

Vastuu lapsen hoitamisesta ja kasvattamisesta, kasvatus yleisesti

Tunteiden ilmaisuun liittyvät odotukset ja normit

Itsenäistyminen ja yhteisön jäseneksi kasvaminen

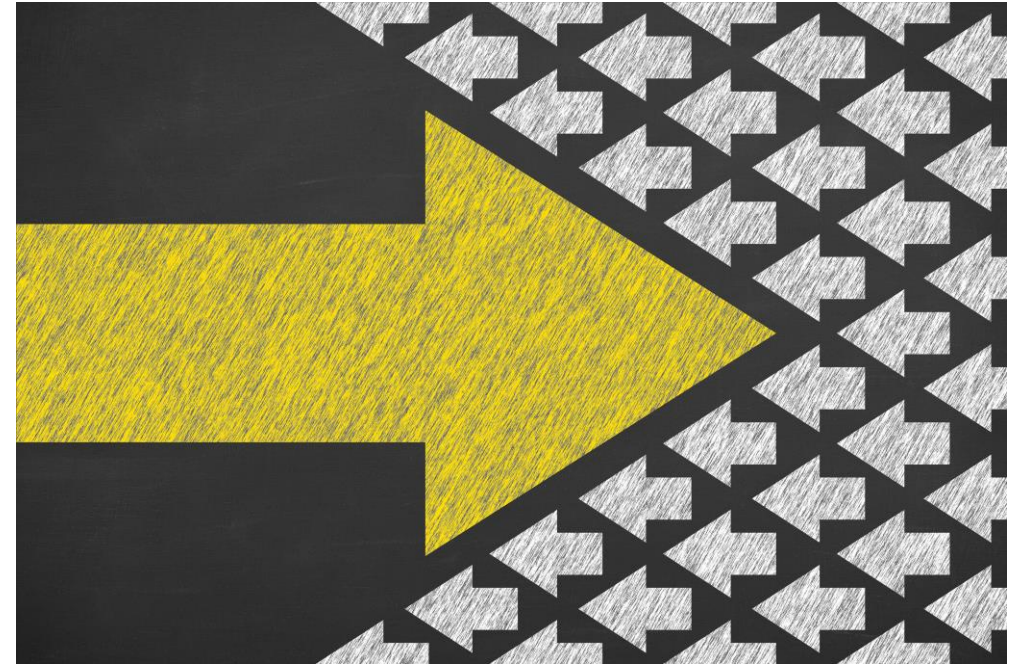
Erilaisia käsityksiä ihmisyydestä ja kasvatuksesta

IHMISYYS

- hierarkkinen – tasa-arvoinen
- sosiosentrinen – egosentrinen
- individuaali – dividuali
- puskuroitu – huokoinen

Vaikutus minuuden narratiiviin

- kuka kertoo
- mitä kerrotaan
- milloin kerrotaan

Erilaisia käsityksiä ihmisyydestä ja kasvatuksesta (jatkuu...)

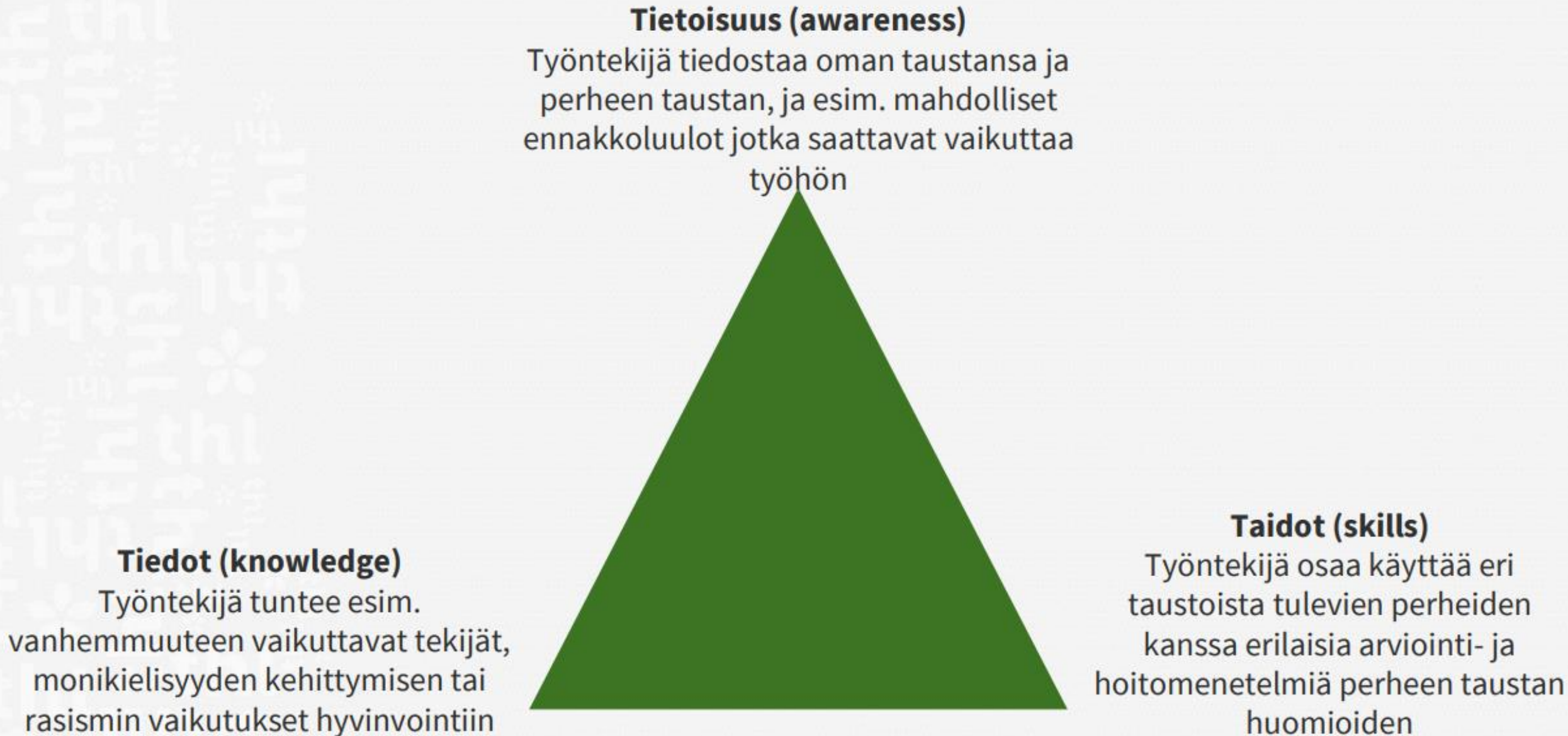
KASVATUS

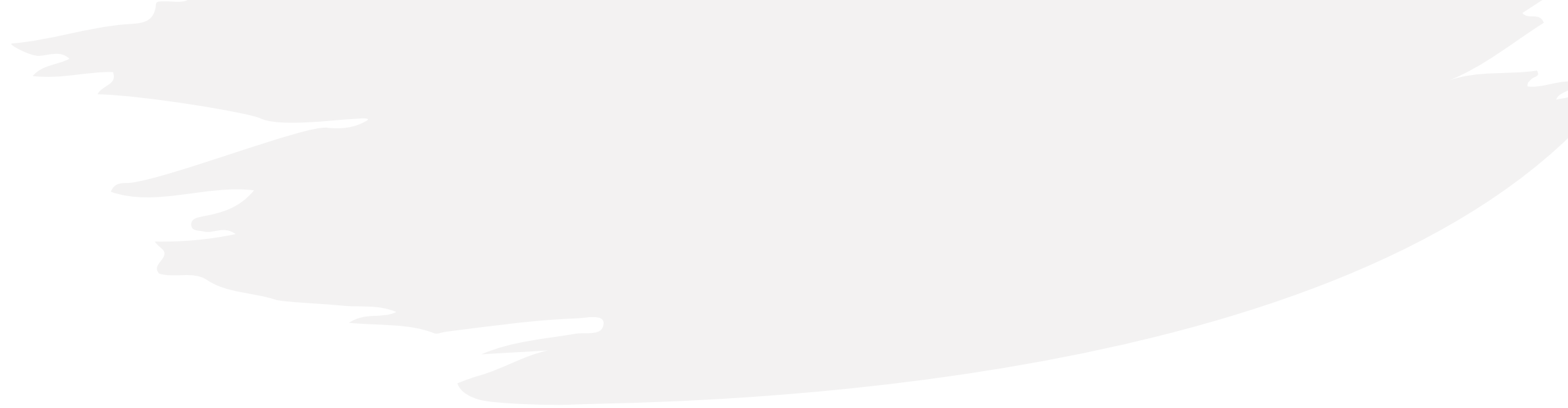
- lapsen huomioiminen – ”järjen”
ikä
- aikuisten – muiden lasten rooli
eri ikävaiheissa
- eksplisiittinen – implisiittinen

Kulttuurinen kompetenssi (Soto ym., 2019)

Lähde 9

”Kulttuurinen kompetenssi on kyky muodostaa toimiva vuorovaikutussuhde kulttuurieroista huolimatta.”

Cultural competence in Trauma Therapy. Brown, 2008

Onko tässä vaiheessa kysyttävää tai jaettavaa?

Kulttuuri, mieli ja
mielenterveys

Mielen hyvinvointi vaihtelee maahanmuutossa

Mielenterveys (WHO 2013)¹¹

“Mielenterveys on
hyvinvoinnin tila, jossa
ihminen pystyy

näkemään omat kykynsä
ja selviytymään elämään
kuuluvista haasteista

sekä työskentelemään ja
ottamaan osaa yhteisön
toimintaan.”

Mielenterveys ja kotoutuminen

on
tila, jossa
näkemään omat kykynsä ja
selviytymään elämään
kuuluvista haasteista
työskentelemään ja ottamaan osaa
yhteisön toimintaan.

Maailman
terveysjärjestö (WHO), 2013

Suomessa 7,12,13

Vallitsevien olosuhteiden vaikutus psyykkiseen hyvinvointiin, elämänlaatuun, yksinäisyyteen, luottamukseen

kuormittavat
sosioekonomiset tekijät

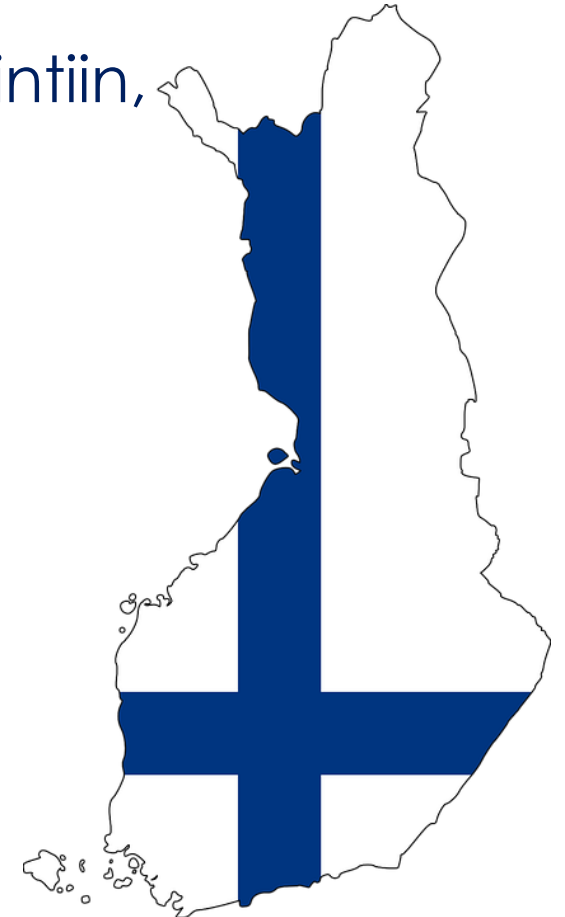
- työttömyys, rahahuolet, harrastukset, kotitalous, syrjintä, kieli

kuormittavat
sosiaaliset tekijät

- perhe, eristyneisyys, tukiverkon puute, integraatio

turvapaikkaprosessiin ja
maahanmuuttopolitiikkaan
liittyvät tekijät

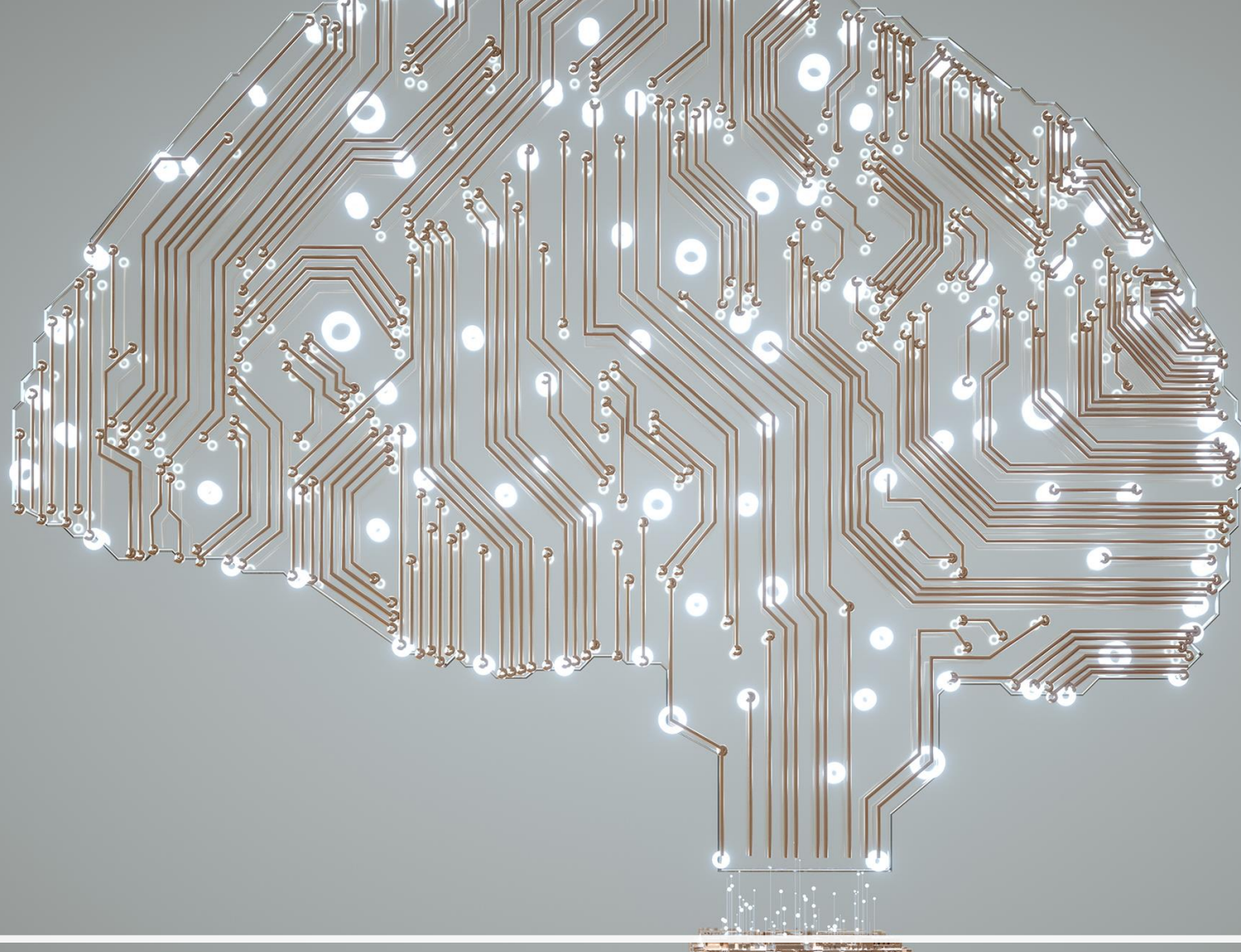
- oleskelulupa, prosessin pituus, kielteiset päätökset, vastaanottokeskuksessa vietetty aika

Ihmisillä on erilaisia käsityksiä mielensterveydestä

- Mielensterveyteen voi liittyä uskomuksia, henkikäsityksiä ja selitysmalleja
- Joissakin kulttuureissa mielensterveyden käsite on kokonaan vieras
- Mielensterveysongelmiin voi liittyä häpeää ja pysyvyyden leima

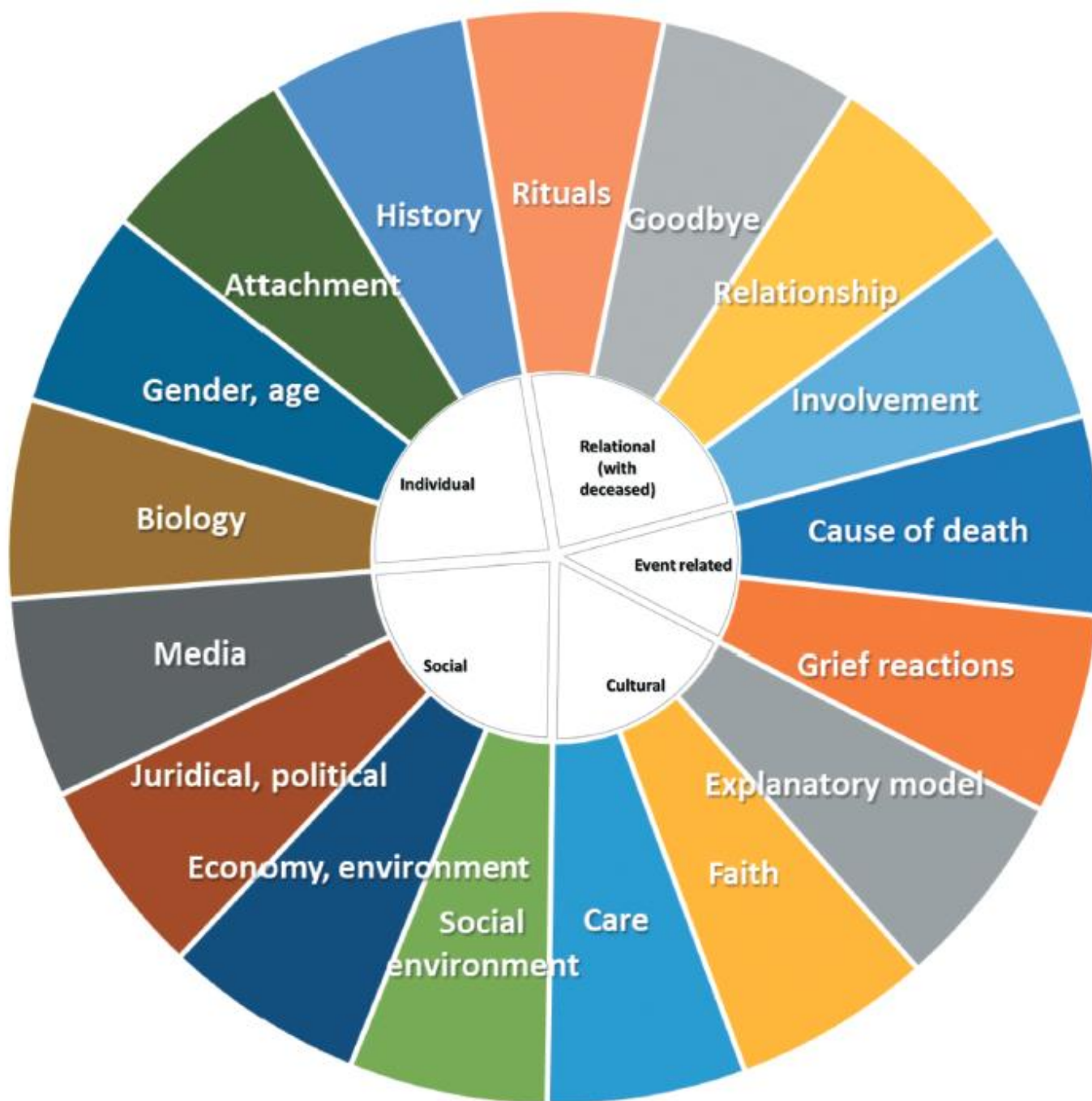

monitahoisuus¹⁴

suru¹⁵

Malli merkityksenantoon vaikuttavista tekijöistä menetyksen jälkeen.

Smid GE, Eur J Psychotraumatol, 2020

Figure 1. A framework of meaning attribution following loss.

keholliset oireet¹⁵

Kulttuurisia eroja hoidon näkökulmasta

Tapoja tulkita oiretta tai sairautta¹⁶

- Syy-seuraussuhde: pääasiassa syy-seuraussuhteisiin keskittyviä tulkintoja
- Prototyypit: omiin tai muiden merkittäviin kokemuksiin ja niistä johdettuihin vastaavuuksiin perustuvia käsityksiä
- Ketjureaktio: selitykset, jotka liittävät oireet aikaisempiin kokemuksiin ilman ilmeistä syy-seuraussuhdetta

Category fallacy (Arthur Kleinman)¹⁶

Euroopassa ja USA:ssa luodut tautiluokitukset
vs. muut kulttuuriset ympäristöt

Taipumus tulkita ja luokitella
omasta kulttuurisesta kontekstista käsin

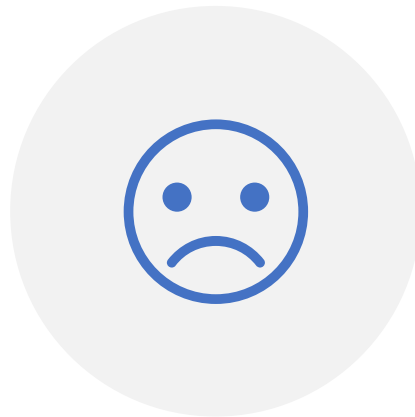

"Ongelmalliset" ilmiöt

Kompastuskivet

TAUTILUOKITUKSEN
RAJOITTEET

KOMMUNIKAATION
HAASTEET

MUUT KÄYTÄNNÖN
ONGELMAT

Kulttuuri ja neuropsykiatria

takiwātanga

“my/his/her own time and space”

aroreretini

“attention goes to many things”

Lisää ei-länsimaisia autismin määritelmiä

Zì bì zhèng 自闭症

“itseen sulkeutunut sairaus”
(kiina)

Svaleenata स्वलीनता

“itseen tukeutuva” (hindi)

Japyeseong 자폐성

“henkilö ongelma luonne”
(korea)

Einhverfa

“ein” = “itse”, “yksin”

“hverfa” = “kääntyä, tukeutua”

Kysymyksiä tai ajatuksia?

Kulttuurisensitiivinen
kohtaaminen

Mikä kohtaamisessa on tärkeää?

Yksilöllisyys⁷

- yksilö – ryhmän edustaja?
- samat olot – eri koulutus, kielitaito, mt-käsitys jne...
- tiedosta asenteesi – ja niiden vaikutus tarjoamaasi palveluun!

Kokonaisvaltaisuus⁷

Maahanmuutto ei ole identiteetti.

Identiteetti ja kulttuuri rakentuvat seuraaville:

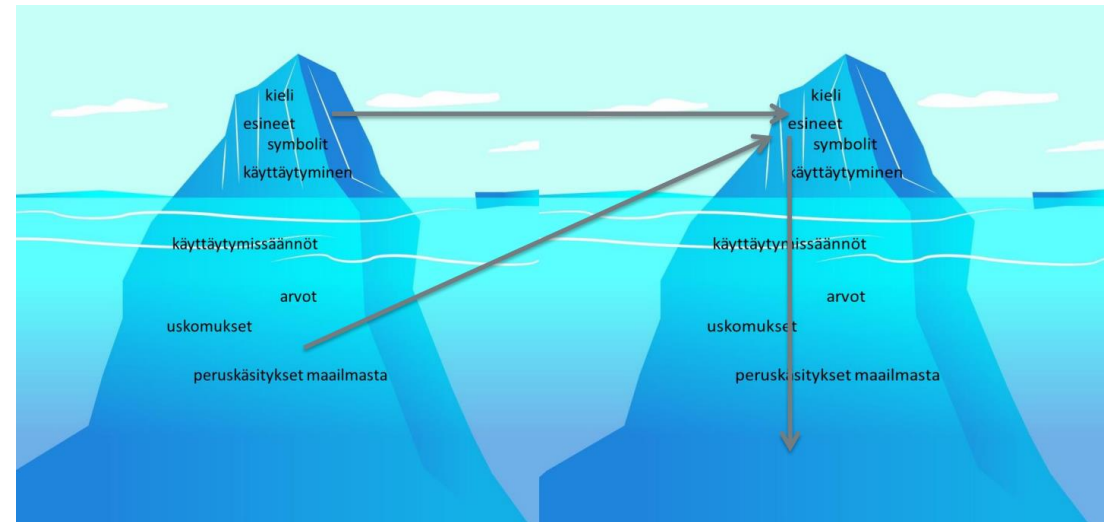
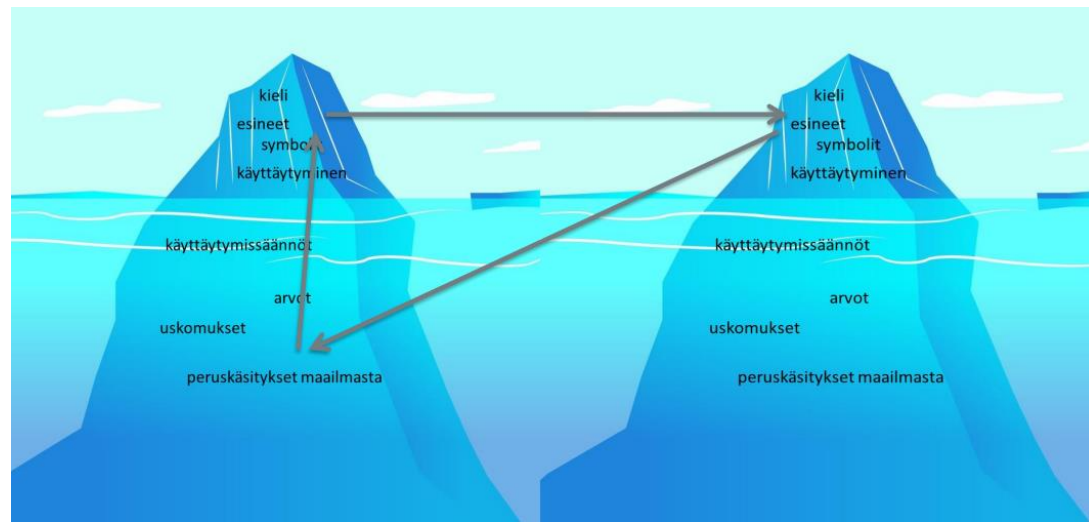
- kansallinen ja maantieteellinen alkuperä
- etninen ja rodullistettu identiteetti
- äidinkieli / -kielet
- ikä ja yhteiskuntaluokka
- uskonto ja hengellisyys
- ammatti ja koulutustausta
- sukupuoli-identiteetti ja seksuaalinen suuntautuminen.

Kulttuuritietoisuus perheiden kohtaamisessa⁸

- kulttuuristen uskomusten, tapojen ja arvojen tunnistaminen – sekä perheissä että ammattilaisissa
- samat olot – eri koulutus- ja tulotaso, lasten lukumäärä, omat kokemukset
- uteliaisuus ja avoimuus
- tiedon antaminen
- monenlaiset mielipiteet

Kulttuurien kohtaaminen vuorovaikutuksessa

Ymmärryksen varmistaminen

- luku- ja kirjoitustaito!
- suullisen / kirjallisen tiedon arvostus

Tulkkivälitteisyys³

on **ehdotonta, mikäli** ammattilaisella ja potilaalla **ei** ole muuten **yhteistä kieltä**, jolla asioita voi sujuvasti hoitaa.

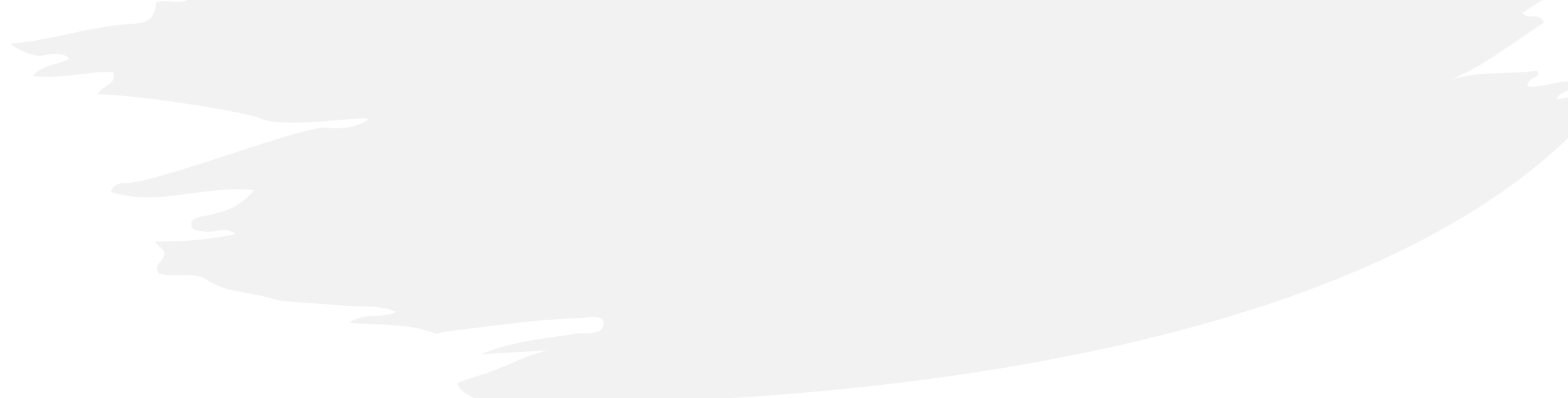
Yhteistä kieltä ja tulkkivälitteisyyttä tarvitaan, jotta voidaan taata:

- Potilasturvallisuus
- Yhdenvertaisuus
- Kustannustehokkuus
- Luottamuksen rakentuminen
- Työntekijän oikeusturva ja ammattietiikka

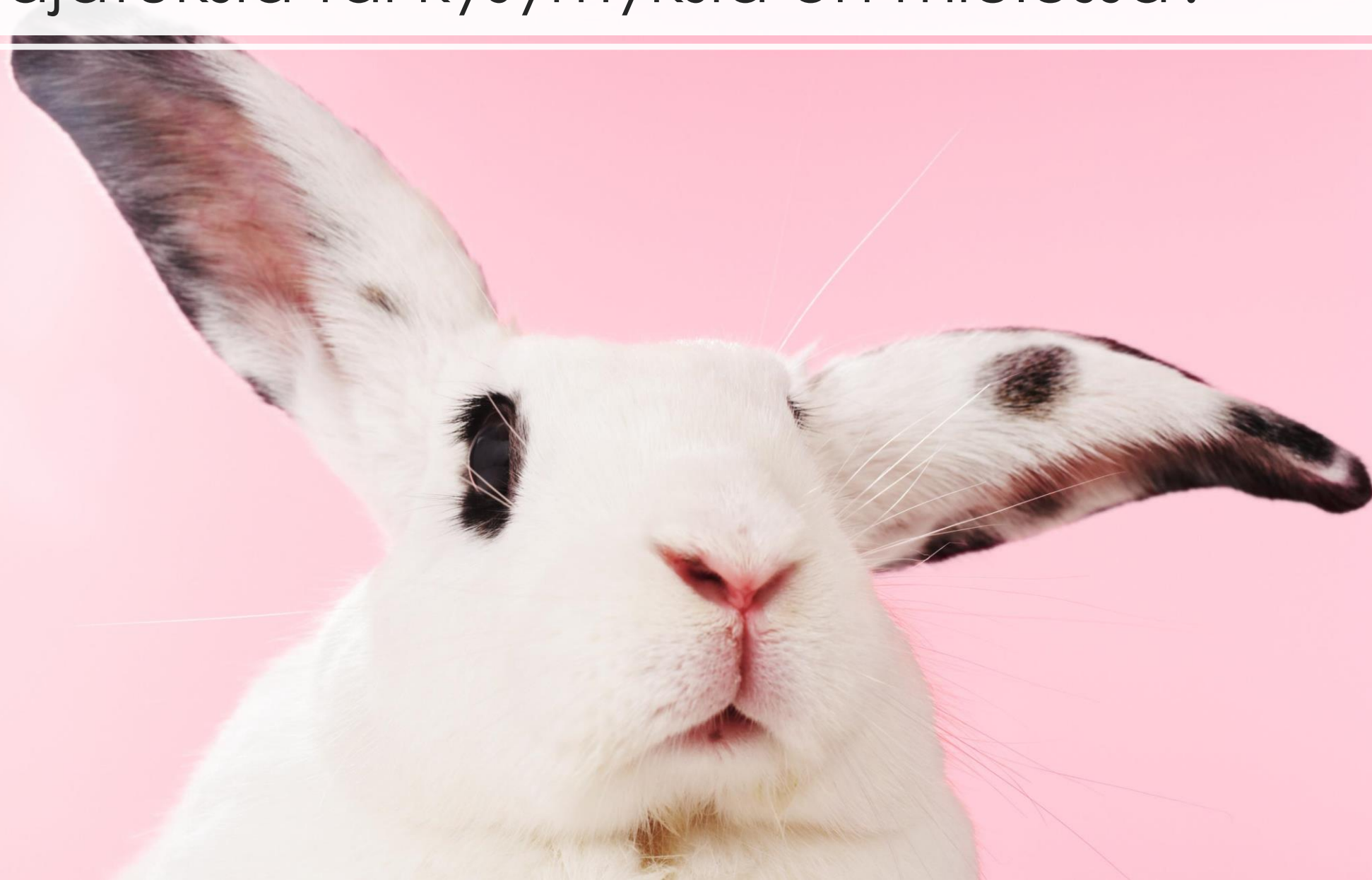
AIKA

*” Monimuotoisuutta
on saada kutsu juhliin,
inkluusiota on
tulla kutsutuksi tanssiin.”*

Vernā Myers

Millaisia ajatuksia tai kysymyksiä on mielessä?

Kulttuurinen haastattelu

*”Ihminen, joka kysyy,
sille ei ole sama, mitä meille elämä on.”*

Asiakkaan kokemus
Kulttuurisensitiivisen vanhemmuuden haastattelusta

KULTTUURINEN HAASTATTELU

- Amerikan psykiatriyhdistyksen (APA) kehittämä
- laadullinen, puolistrukturoitu
- arviointi- ja hoitotilanteet – joustavasti, soveltaen

Tarkoituksena helpottaa keskustelua rohkaisemalla omaa narratiivia ja auttamalla haastattelijaa kokonais kuvan ymmärtämisessä.

KULTTUURINEN HAASTATTELU

(jatkuu)

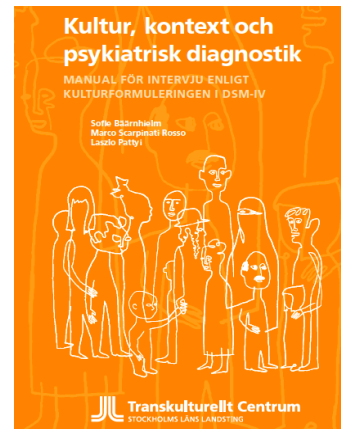
Haastattelun ensimmäinen versio (engl. *outline for cultural formulation, OCF*)

- julkaistiin Yhdysvalloissa v. 1994 DSM-IV:n liitteenä
- kritisoitiin mm. puutteellisesta ohjeistuksesta ja etnisen vähemmistön kulttuurin esittämisestä pysyvänä

KULTTUURINEN HAASTATTELU

(jatkuu)

Ruotsalainen haastattelurunko OCF:n
pohjalta
kulttuuri_ ja_ psykiatrinen_ diagnostiikka

KULTTUURINEN HAASTATTELU

(jatkuu)

Haastattelun nykyversio (engl. *cultural formulation interview, CFI*) vuodelta 2013

- ajoittuu amerikkalaisen tautiluokituksen uudistukseen
- koostuu 16 kysymyksen perusosasta
- lisäksi saatavilla 12 erillistä lisähaastattelua (esim. Kouluikäiset ja nuoret tai läkkäät)

[Psykiatrisia työvälineitä - Suomen Psykiatriyhdistys](#)

OHJEISTUS HAASTATTELIJALLE

Seuraavien kysymysten tavoitteena on selvittää kliinisen ongelman keskeiset ilmentymät haastateltavan ja hänen sosiaalisen verkostonsa (perheen, ystävien tai muiden ongelman kannalta tärkeiden ihmisten) näkökulmasta. Tämä käsittää ongelman merkityksen, mahdolliset avun lähteet ja palveluihin kohdistuvat odotukset.

HAASTATTELIJALLE TARKOITETUT OHJEET ON **KURSIVOITU**.

JOHDANTO HAASTATELTAVALLE:

Jotta voisin auttaa sinua paremmin, haluaisin ymmärtää ongelmia, joiden vuoksi olet tullut tänne. Haluan tietää **sinun** kokemuksistasi ja ajatuksistasi. Kysyn joitakin kysymyksiä tilanteestasi ja siitä, miten selviydyt ongelmasi kanssa. Muista, että oikeita tai vääriä vastauksia ei ole.

ONGELMAN KULTTUURINEN MÄÄRITTELY

ONGELMAN KULTTUURINEN MÄÄRITTELY

(Selitysmalli, Toimintakyky)

Pyydä haastateltavaa kertomaan näkemyksensä ydinongelmistaan ja keskeisistä huolenaiheistaan.

Keskity tapaan, jolla haastateltava itse käsittää ongelmansa.

Käytä haastateltavan tässä yhteydessä esiin tuomaa käsitettä, ilmaisua tai lyhyttä kuvausta myöhemmissä kysymyksissä (esim. "erimielisyydet poikasi kanssa").

Kysy, miten haastateltava määrittelee ongelmansa sosiaaliselle verkostolleen.

Keskity ongelman niihin puoliin, joilla on haastateltavalle eniten merkitystä.

1. Mikä sai sinut tulemaan tänne tänään?

JOS HAASTATELTAVA VASTAA HYVIN LYHYESTI TAI MAINITSEE VAIN OIREET TAI LÄÄKETIETEELLISEN DIAGNOOSIN, JATKA:

Ihmiset ymmärtävät ongelmansa usein omalla tavallaan, joka saattaa olla samanlainen tai erilainen kuin tapa, jolla lääkärit sitä kuvaavat. Kuinka *sinä* kuvaisit ongelmaasi?

2. Ihmisillä on erilaisia tapoja kuvata ongelmaansa perheelleen, ystävilleen tai muille ihmisille yhteisöissään. Miten *sinä* kuvaisit ongelmaasi heille?

3. Mikä ongelmassasi huolestuttaa sinua eniten?

uskonnollinen tai hengellinen tuki, muut perinteiset tai vaihtoehtoiset hoitomuodot).

Kysy tarvittaessa tarkentavia kysymyksiä (esim. "Mitä muuta apua olet hyödyntänyt?").

Selvitä haastateltavan kokemuksia aikaisemmasta avusta ja hänen suhtautumistaan siihen.

aikaisemmin?

JATKA, JOS HAASTATELTAVA EI KUVAA SAAMANSAA AVUN HYÖTYÄ:

Minkälainen apu tai hoito oli sinulle hyödyllisintä? Entä hyödytöntä?

ESTEET

(Selviytyminen ja avun hakeminen, Uskonto ja hengellisyys, läkkäät, Psykososiaaliset kuormitustekijät, Maahanmuuttajat ja pakolaiset, Sosiaalinen verkosto, Hoitosuhde)

Selvitä sosiaalisten esteiden merkitystä avun hakemiselle, hoitoon pääsulle ja aikaisemman hoidon toteutumiselle.

Kysy tarvittaessa tarkentavia kysymyksiä (esim. "Mikä muodostui esteeksi?")

13. Onko jokin estänyt sinua saamasta tarvitsemaasi apua?

TARJOA TARVITTAESSA EHDOTUKSIA:

Esimerkiksi raha, työhön tai perheeseen liittyvät velvoitteet, leimautuminen tai syrjintä tai sellaisten palveluiden puute, joissa ymmärrettäisiin kieltäsi tai taustaasi?

AJANKOHTAISEEN AVUN HAKEMISEEN LIITTYVÄT KULTTUURISET TEKIJÄT

TOIVEET

(Sosiaalinen verkosto, Läheiset, Uskonto ja hengellisyys, läkkäät, Selviytyminen ja avun hakeminen)

Selvitä haastateltavan ajankohtaisia tarpeita ja odotuksia avun saamisen suhteen.

Jatka, jos haastateltava nimeää vain yhden keinon tai tahon (esim. "Millainen muu apu voisi olla sinulle tällä hetkellä hyödyksi?").

Keskity sosiaalisen verkoston avun hakemista koskeviin näkemyksiin.

Keskustellaan nyt hieman enemmän tarvitsemastasi avusta.

14. Minkälainen apu olisi mielestäsi sinulle tällä hetkellä [ONGELMAASI] kaikkein hyödyllisintä?

15. Onko jotain muunlaista apua, jota perheesi, ystäväsi tai muut ihmiset ovat sinulle ehdottaneet?

HOITOSUHDE

(Hoitosuhde, läkkäät)

Pyydä haastateltavaa kertomaan mahdollisista hoitavaan tahoon tai potilassuhteeseen liittyvistä huolenaiheista, kuten koetusta syrjinnästä, kieliongelmissa tai kulttuurisista eroista, jotka saattavat vähentää myönteistä suhtautumista tai vaikeuttaa kommunikaatiota tai hoidon toteuttamista.

Joskus hoitavat henkilöt ja potilaat ymmärtävät toisiaan väärin, koska heillä on erilainen tausta tai erilaiset odotukset.

16. Onko sinulla ollut huolta väärinymmärryksestä tulemisesta ja voisimmeko tehdä jotain, jotta...

ONGELMAN KULTTUURINEN MÄÄRITTELY

1. Mikä sai sinut tulemaan tänne tänään?
2. Ihmisillä on erilaisia tapoja kuvata ongelmaansa perheelleen, ystävilleen tai muille ihmisille yhteisöissään. Miten sinä kuvaisit ongelmaasi heille?
3. Mikä ongelmassasi huolestuttaa sinua eniten?

KULTTUURISET KÄSITYKSET SYYSTÄ, KONTEKSTISTA JA TUESTA

4. Miksi arvelet tämän tapahtuvan sinulle? Mistä arvelet [ONGELMAN] johtuvan?
5. Mistä perheenjäsenesi, ystäväsi tai muut yhteisösi kuuluvat ihmiset arvelevat [ONGELMIESI] johtuvan?
6. Onko sinulla [ONGELMAA] helpottavia tekijöitä, kuten perheen, ystävien tai muiden ihmisten tarjoamaa tukea?

7. Pahentaako [ONGELMAASI] jokin kuormittava asia, kuten taloudelliset vaikeudet tai perheongelmat?

8. Mitkä ovat sinulle tärkeimmät taustaasi tai identiteettiisi liittyvät asiat?

9. Onko taustassasi tai identiteetissäsi tekijöitä, jotka vaikuttavat [ONGELMAASI]?

10. Liittyykö taustaasi tai identiteettiisi tekijöitä, jotka aiheuttavat sinulle muita huolia tai vaikeuksia?

SELVIYTYMISKEINOIHIN JA AIKAISEMPAAN AVUN HAKEMISEEN LIITTYVÄT KULTT. TEKIJÄT

11. Ihmisillä voi olla monenlaisia keinoja selvittää ongelmien, kuten [ONGELMAN] kanssa. Mitä sinä olet tehnyt selviytyäksesi [ONGELMASI] kanssa?

12. Ihmiset hakevat apua ongelmiinsa usein monilta eri tahoilta, kuten erilaisilta lääkäreiltä, auttajilta tai parantajilta. Millaista hoitoa, apua, neuvoja tai parannusta sinä olet hakenut [ONGELMAASI] aikaisemmin?

13. Onko jokin estänyt sinua saamasta tarvitsemaasi apua?

AJANKOHTAISEEN AVUN HAKEMISEEN LIITTYVÄT KULTT. TEKIJÄT

14. Minkälainen apu olisi mielestäsi sinulle tällä hetkellä [ONGELMAASI] kaikkein hyödyllisintä?

15. Onko jotain muunlaista apua, jota perheesi, ystäväsi tai muut ihmiset ovat sinulle ehdottaneet?

16. Onko sinulla ollut huolta väärinymmärretyksi tulemisesta ja voisimmeko tehdä jotain, jotta tarjoamamme apu vastaisi tarpeitasi?

Lisähaastattelujen osiot

1. selitysmalli
2. toimintakyky
3. sosiaalinen verkosto
4. psykosos.kuormitus
5. hengellisyys
6. kulttuurinen identiteetti
7. selviytymiskeinot ja avun hakeminen
8. hoitosuhde
- 9. lapset ja nuoret**
10. iäkkäät
11. maahanmuuttajat ja pakolaiset
12. läheiset

KULTTUURINEN HAASTATTELU

Lisähaastattelu 9: Lapset ja nuoret

työssä tai koulussa.

KULTTUURISEN IDENTITEETIN MERKITYS

(Kulttuurinen identiteetti, Psykososiaaliset kuormitustekijät, Uskonto ja hengellisyys, Maahanmuuttajat ja pakolaiset, läkkää, Lapset ja nuoret)

	Joskus ihmisen taustaan tai identiteettiin liittyvät tekijät voivat helpottaa tai pahentaa [ONGELMAA]. Taustalla tai identiteetillä tarkoitan esimerkiksi yhteisöjäsi, puhumiasi kieliä, synnyinpaikkaasi, etnistä taustaasi, sukupuoltasi, seksuaalista suuntautumistasi tai uskontoasi.
<i>Kehota haastateltavaa tarkastelemaan hänen kulttuurisen identiteetinsä keskeisimpiä tekijöitä. Käytä samaasi tietoa kysymysten 9 ja 10 muokkaamiseen.</i>	8. Mitkä ovat sinulle tärkeimmät taustaasi tai identiteettiisi liittyvät asiat?
<i>Pyydä haastateltavaa kertomaan identiteettiin liittyvistä tekijöistä, jotka helpottavat tai pahentavat ongelmaa.</i>	9. Onko taustassasi tai identiteetissäsi tekijöitä, jotka vaikuttavat [ONGELMAASII]?
<i>Anna tarvittaessa esimerkkejä (esim. voinnin heikentyminen maahanmuuttajuuteen, etniseen taustaan tai seksuaaliseen suuntautumiseen liittyvän syrjinnän vuoksi).</i>	
<i>Anna tarvittaessa esimerkkejä (esim. maahanmuuttoon liittyvät ongelmat tai sukupolvien väliset tai sukupuolirooleihin liittyvät erimielisyydet).</i>	10. Liittyykö taustaasi tai identiteettiisi tekijöitä, jotka aiheuttavat sinulle muita huolia tai vaikeuksia?

OMIIN SELVIITYMISKEINOIHIN JA AIKAISEMPAAN AVUN HAKEMISEEN LIITTYVÄT KULTTUURISET TEKIJÄT

OMAT SELVIITYMISKEINOT

(Selviytyminen ja avun hakeminen, Uskonto ja hengellisyys, läkkää, Läheiset, Psykososiaaliset stressitekijät)

Kulttuurinen haastattelu - Lapset ja nuoret

Kulttuurisen haastattelun osahaastattelu

9. Kouluikäiset lapset ja nuoret

Tähän lisähaastatteluun liittyvät perushaastattelun kysymykset: 8, 9, 10

OHJEISTUS HAASTATELIJALLE: Tämä liite on suunnattu nuoruuskäisille sekä kouluikäisille lapsille. Sen yhteydessä pitäisi käyttää tavanomaisia lasten ja nuorten mielenterveyden arviointimenetelmiä, joilla arvioidaan perhesuhteita (sukupolvien väliset ilmiöt mukaan lukien), ikätouvenuhteita ja kouluympäristöä. Näiden kysymysten tavoitteena on tunnistaa ikään liittyvien kulttuuristen odotusten merkitys sekä mahdolliset eroavaisuudet koulun, kodin ja ikätouveriryhmän välillä lapsen tai nuoren näkökulmasta ja arvioida vaikuttavatko nämä tekijät tilanteeseen tai ongelmaan, joka toi hänet hoidon piiriin. Kysymyksillä kartoitetaan epäsuorasti kulttuurisia haasteita, kuormitustekijöitä ja resilienssiä sekä asioita, jotka liittyvät yhdistyneisiin, sekoittuneisiin tai rinnakkaisiin etnisiin identiteetteihin. Ikätouveriryhmään kuuluminen on lapsille ja nuorille tärkeää, ja etnisyyttä, uskonnollista identiteettiä, rasismia sekä sukupuolten välisiä eroja kartoittavat kysymykset pitäisi esittää lapsen ehdoilla. Jotkut lapset eivät välttämättä pysty vastaamaan kaikkiin kysymyksiin; haastattelijoiden pitäisi valita ja muokata kysymyksiä siten, että ne ovat haastateltavan kehitystasolle soveltuvia. Lapsilta ei pitäisi pyytää tietoja perheen sosiodemografisista tekijöistä eikä yksiselitteistä analyysiä heidän ongelmistaan kulttuurisista ulottuvuuksista. Liitteessä on lueteltu kehitykseen ja vanhemmuuteen liittyviä kulttuurisia näkökohtia, joita voidaan arvioida vanhempia haastateltaessa.

JOHDANTO LAPSELLE TAI NUORELLE: Olemme keskustelleet perheesi huolista. Nyt haluaisin tietää enemmän siitä millä sinusta tuntuu olla __-vuotias.

Tunne iänmukaisuudesta eri yhteyksissä

1. Tunnetko olevasi samanlainen kuin muut ikäisesi lapset/nuoret? Millä tavalla?
2. Tunnetko joskus olevasi erilainen kuin muut ikäisesi lapset/nuoret? Millä tavalla?
3. JOS LAPSI/NUORI ILMAISEE JOSKUS TUNTEVANSA ITSENSÄ ERILAISEKSI: Tuleeko tämä tunne erilaisuudesta useimmiten koulussa, kotona, töissä ja/tai jossain muussa paikassa?
4. Tuntuuko sinusta, että perheesi on erilainen kuin muut perheet?
5. Käytätkö useita kieliä? Kenen kanssa ja milloin?
6. Onko nimelläsi sinulle erityinen merkitys? Entä perheellesi tai yhteisöllesi?
7. Onko sinussa jotain erityistä josta pidät tai josta olet ylpeä?

Ikään liittyvät kuormitustekijät ja voimavarat

8. Mikä lapsena/nuorena olemisessa on mukavaa kotona? Entä koulussa? Kavereiden kanssa?
9. Mikä lapsena/nuorena olemisessa on ikävää kotona? Entä koulussa? Kavereiden kanssa?
10. Kuka voi auttaa sinua jos tarvitset apua? Kotona? Koulussa? Kaveripiirissä?

Ikään liittyvät odotukset

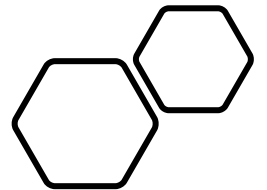
OHJEISTUS HAASTATELIJALLE: Käsitteissä lapsuus ja iänmukainen käytös on runsaasti kulttuurista vaihtelua. Näiden

Tunne iänmukaisuudesta eri yhteyksissä

1. Tunnetko olevasi samanlainen kuin muut ikäisesi lapset/nuoret? Millä tavalla?
2. Tunnetko joskus olevasi erilainen kuin muut ikäisesi lapset/nuoret? Millä tavalla?
3. JOS LAPSI/NUORI ILMAISEE JOSKUS TUNTEVANSA ITSENSÄ ERILAISEKSI: Tuleeko tämä tunne erilaisuudesta useimmiten koulussa, kotona, töissä ja/tai jossain muussa paikassa?
4. Tuntuuko sinusta, että perheesi on erilainen kuin muut perheet?
5. Käytätkö useita kieliä? Kenen kanssa ja milloin?
6. Onko nimelläsi sinulle erityinen merkitys? Entä perheellesi tai yhteisöllesi?
7. Onko sinussa jotain erityistä josta pidät tai josta olet ylpeä?

Kulttuurinen haastattelu
- Lapset ja nuoret

Ikään liittyvät kuormitustekijät ja voimavarat

8. Mikä lapsena/nuorena olemisessa on mukavaa kotona? Entä koulussa? Kavereiden kanssa?

9. Mikä lapsena/nuorena olemisessa on ikävää kotona? Entä koulussa? Kavereiden kanssa?

10. Kuka voi auttaa sinua jos tarvitset apua? Kotona? Koulussa? Kaveripiirissä?

Ikään liittyvät odotukset

11. Mitä vanhempasi tai isovanhempasi odottavat ikäiseltäsi lapselta/nuorelta? (SELVENNÄ: Esimerkiksi kotiaskareiden, koulutyön, leikin tai uskonnon noudattamisen suhteen.)

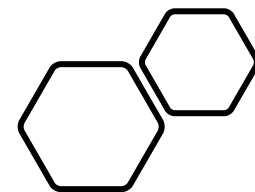
12. Mitä opettajasi odottavat ikäiseltäsi lapselta/nuorelta?

13. JOS HAASTATELTAVALLA ON SISARUKSIA: Mitä sisaruksesi odottavat ikäiseltäsi lapselta/nuorelta? (SELVENNÄ: Esimerkiksi lastenhoidon, läksyissä auttamisen, seurustelun tai pukeutumisen suhteen.)

14. Mitä sinun ikäisesi lapset/nuoret odottavat ikäiseltäsi lapselta/nuorelta?

Kulttuurinen haastattelu

- Lapset ja nuoret

Käytännön toteutuksesta

Usein hyödyllistä jo (arvion) alussa.
Voidaan hyödyntää useissa eri vaiheissa
ja tarvittaessa toistaa valittuja osioita

Toteuttaja voi olla käytännössä kuka tahansa (arviointiin osallistuva) työntekijä

Teoriassa mahdollista toteuttaa alle 20 minuutissa, mutta käytännössä vie kauemmin – etenkin jos käytetään tulkkia

Koulutuksesta on hyötyä, mutta haastattelua voi toteuttaa myös ilman sitä

Saa ja kannattaa käyttää joustavasti!

KÄYTTÖKOKEMUKSIA TANSKASTA JA RUOTSISTA (AIKUISET)

Käyttöönotto tanskalaisilla klinikoilla (Skammeritz ym., Transcult Psych, 2020)

- **Lääkärit (n=12)**
 - 28 % raportoi, että haastattelu antoi lisätietoa potilaan oireista.
 - 10 % raportoi, että haastattelun tarjoama tieto vaikutti diagnostiikkaan.
 - 61 % koki haastattelun hyödyttävän hoitosuunnitelman laatimista.
 - Hyväksi koettiin parempi ymmärrys potilaan perhetilanteesta ja muusta elämäntilanteesta. Kritiikkiä aiheutti se, että haastattelussa oli päällekkäisyyttä tavanomaisen arvion kanssa ja jotkut kysymyksistä olivat vaikeasti ymmärrettäviä.
- **Maahanmuuttajataustaiset potilaat (n=71)**
 - 93 % piti haastattelukokemusta myönteisenä ja yhtä suuri osuus koki lääkärin osoittavan ymmärrystä heidän kulttuurista taustaansa kohtaan.
 - Erityisen tärkeänä potilaat kokivat sen, että he olivat saaneet kertoa oman tarinansa. Monet kokivat olonsa myös toiveikkaammaksi. Jotkut kokivat osan kysymyksistä hankalina tai outoina.

Käyttökokemuksia ruotsalaiselta klinikalta, jossa sekä ruotsalaissyntyisiä että maahanmuuttajataustaisia potilaita (Wallin ym., Transcult Psych, 2020).

- Sekä työntekijöiden että potilaiden arvioimana haastattelun hyödyllisyys, käytettävyys ja hyväksyttävyyys oli hyvää tasoa.
- Työntekijöiden ryhmähaastatteluissa esiin nousseita teemoja:

Table 4. Themes and subthemes from the qualitative data.

Themes	Subthemes	Focus group mentions
Approaching the patient and the problem in a new manner	Different questions	19
	Exploring the problem together	19
	Facilitating the patient's narrative	12
	Illuminating the patient's resources	5
Co-creating rapport and understanding	Building rapport	7
	Providing a richer picture of the patient	23
	Contextualizing the person and the problem	10
	Reaching a revised understanding	16
Affecting clinical reasoning and assessment	Empowering the patient	12
	Detecting diagnostic clues	8
	Effects on choice of treatment	13
	Facilitating the patient's contribution	36
	An echo of the patient's voice	9

Kulttuurisensitiivinen
vanhemmuuden
haastattelu

KULTTUURISENSITIIVINEN VANHEMMUUDEN HAASTATTELU

- PALOMA-osaamiskeskuksen kehittämä, pohjana CFI
- puolistrukturoitu haastattelumalli, sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille

[Kulttuurisensitiivinen vanhemmuuden haastattelu | Innokylä \(innokyla.fi\)](#)

HAASTATTELUN NELJÄ OSIOTA

Perheen
kielellinen ja
kulttuurinen
tausta

Perheen elämä
Suomessa ja
maahanmuutto-
tausta

Lapsen
ongelma
vanhempien
näkökulmasta
ja kokemukset
avusta

Perhe, kasvatus
ja vanhemmuus

Kysymyksiä ja apukysymyksiä
Voi tehdä osissa, useamman tapaamiskerran aikana

Muistilista keskeisistä teemoista

1. Perheessä puhutut kielet
2. Vanhempien ja lapsen koulunkäynti
3. Perheen etninen ja uskonnollinen tausta
4. Perheen elämä ja vanhemmuus Suomessa
5. Muutokset arjessa ja rutiineissa maahanmuuton myötä
6. Kokemukset rasismista ja syrjinnästä
7. Lähtö entisestä kotimaasta
8. Vaikeat ja järkyttävät kokemukset
9. Lapsen kokemat menetykset
10. Yhteys perheeseen ja läheisiin maailmalla
11. Perheen huolet ja voimavarat
12. Vanhempien ajatukset lapsen ongelmasta
13. Ongelmaan toivottu apu ja tuki
14. Perheen rakenne ja lapsen läheiset
15. Vanhempien ja lapsen välinen suhde
16. Perheen yhteinen ajanvietto
17. Lapsen kasvatuksesta päättäminen
18. Lapselta toivottu tai odotettu käytös
19. Lapsen kannustaminen, rajaaminen ja rankaiseminen
20. Lapsen kasvatukseen toivottava apu

OSIO 1: Perheen kielellinen ja kulttuurinen tausta

Tässä osiossa kysytään vanhempien ja lapsen äidinkielestä tai -kielistä sekä etnisestä ja kulttuurisesta taustasta. Perheen taustaan liittyvät asiat ovat tärkeitä tietää. Etninen tai kulttuurinen tausta voi olla merkittävä asia joillekin perheille, toisille taas vähemmän. Tutustuminen perheeseen ja sen taustaan tukevat toimivaa yhteistyötä. Kieleen liittyvät asiat vaikuttavat käytännön asioihin ja lapsen kielelliseen kehitykseen. Tämän ja muiden osioiden kysymyksiä voi kysyä tarvittaessa.

Kielitaito

Ydinkysymykset

Mitä kieliä teidän perheessänne puhutaan?

Mitä kieliä te vanhemmat puhutte *lapselle* tai lapsille? Puhutko eri kieliä eri tilanteissa?

Apukysymykset

Mitä kieltä käyttäisitte mieluiten asioidessanne terveydenhuollossa tai palveluissamme? *HUOM. Työntekijän on hyvä varmistaa, millä kielellä perhe haluaa ajanvaraustiedot ja muut tiedotteet jatkossa, jos se ei ole vielä tiedossa.*

Mitä kieliä te vanhemmat puhuitte itse lapsena ja nuorena?

Kielitaito

Ydinkysymykset

Mitä kieliä teidän perheessänne puhutaan?

Mitä kieliä te vanhemmat puhutte *lapselle* tai lapsille? Puhutko eri kieliä eri tilanteissa?

Kertokaa omasta kasvuympäristöstänne silloin, kun te vanhemmat olitte lapsia? Kävittekö esimerkiksi koulussa?

Millä kielellä te vanhemmat olette opiskelleet?

Osaatteko te lukea tai kirjoittaa jollakin kielellä? *HUOM. Kysymys lukutaidosta voi olla lukutaidottomille aikuisille häpeällinen asia, joten asiaa kannattaa tiedostella mahdollisimman sensitiivisesti.*

Yli 5-vuotiaan lapsen vanhemmille: Onko lapsi käynyt koulua? Millä kielellä lasta on opetettu?

Perheen kulttuurinen tausta ja etninen id

Ydinkysymykset

Voisitteko kertoa hieman perheenne taustasta? Missä te olette syntyneet?

Miten kuvailisitte perheenne etnistä ja uskonnollista taustaa?

Teettekö jotain vahvistaaksenne lapsen suhdetta lähtökulttuuriinne? Esimerkiksi kieleen, ruokaan, pukeutumiseen tai tapoihin liittyen?

Mitä hyvää haluaisitte välittää lapsellenne lähtökulttuuristanne tai entisestä kotimaastanne?

Onko lapsen etnisen taustan tai uskonnon vuoksi kohdistunut kiusaamista, häirintää tai muuta vastaavaa?

OSIO 2: Perheen elämä Suomessa ja maahanmuuttotausta

Tässä osiossa kerätään taustatietoja perheen elämästä. Osa kysymyksistä voi tuntua vanhemmista hyvin sensitiivisiltä. On hyvä sanoa ääneen, että kysymykset tuntuvat joskus vaikeilta vastata ja että niitä kysytään, jotta osaamme auttaa. Näitä kysymyksiä voi esittää myöhemminkin, jos luottamuksen rakentuminen perheen kanssa on vielä kesken.

Maahanmuuttoa koskevaa tietoa on hyvä kerätä erikseen jokaisesta perheenjäsenestä. He ovat saattaneet tulla maahan eri aikaan ja eri reittejä. Lapset, jotka ovat syntyneet oman yhteisön tai aiemman kotimaan ulkopuolella, saattavat olla vanhempien ja suvun mielestä haavoittuvia tai erityisiä, mikä voi vaikuttaa siihen, miten he suhtautuvat lapseen.

Perheen elämä Suomessa

Ydinkysymykset

Millaista teidän perheenne elämä on ollut Suomessa?

Voitteko te olla sellaisia vanhempia Suomessa kuin te haluatte olla?

Tarvitsetteko te tietoa vanhemmuudesta tai lasten kasvatuksesta Suomessa?

Apukysymykset

Mikä Suomessa on ollut teille parasta?
Mikä Suomessa on ollut teille vaikeinta?

Mitä te toivotte tulevaisuudelta Suomessa?
Huolestuttaako teitä jokin tulevaisuudessa?

Esimerkiksi tietoa suomalaisen kouluun,
päiväkotiin tai johonkin muuhun liittyen?
Voimmeko me auttaa teitä jotenkin?
Haluatteko kysyä meiltä jotain?

Hyviä
alkuvaiheen
kysymyksiä

Perheen elämä Suomessa

Ydinkysymykset

Millaista perheenne elämä on ollut Suomessa?

Voitteko olla sellaisia vanhempia Suomessa kuin haluatte olla?

Oletteko saaneet Suomessa ystäviä? Onko teillä täällä sukulaisia?

Monet kokevat Suomessa syrjintää tai ennakkoluuloja eli rasismia. Onko teillä tai lapsellanne tällaisia kokemuksia?

Miten perheenne arki ja rutiinit ovat muuttuneet sen jälkeen, kun tulitte Suomeen? Miten lapsen elämä on muuttunut? *HUOM. Lapsi on saattanut syntyä Suomessa, jolloin kysymystä pitää muokata.*

Mitä kaipaatte elämästänne ennen Suomeen tuloa? Kaipaako lapsenne jotain entisestä kotimaastanne? *HUOM. Lapsi on saattanut syntyä Suomessa, jolloin kysymystä pitää muokata.*

Miten muutto Suomeen on vaikuttanut sinun hyvinvointiisi? Entä perheenne tai lapsen hyvinvointiin?

Koetko, että olet / perheenne on täällä turvassa?

Millainen parisuhde teillä on? Tarvitsetteko apua parisuhteeseen?

Maahanmuuttotausta

Ydinkysymykset

Milloin lähditte entisestä kotimaastanne? Lähtikö koko perheenne samaan aikaan?

Miksi lähditte entisestä kotimaastanne?

Jotkut ihmiset ovat kokeneet kotimaassaan vainoa tai väkivaltaa. Oletteko sinä tai perheesi kokeneet tällaisia asioita? Voitko kertoa minulle jotain kokemuksistasi? **HUOM.** Harkitse, voiko väkivaltakokemuksista kysyä lasten läsnä ollessa. Myös puolison ja tulkin läsnäolo saattaa vaikuttaa halukkuuteen kertoa kokemuksista.

Onko lapsenne kokenut tai nähnyt asioita, joita lasten ei olisi hyvä nähdä tai kokea? Onko lapsenne esimerkiksi nähnyt teihin kohdistuvaa väkivaltaa? Onko lapsi kokenut väkivaltaa? **HUOM.** harkitse, voiko väkivaltakokemuksista kysyä lasten läsnä ollessa.

Kotimaansa jättävät ihmiset kokevat usein erilaisia menetyksiä. Koitteko sinä tai perheesi menetyksiä, kun lähditte entisestä kotimaastanne?

Mitä menetyksiä lapsenne on kokenut?

Miten pidätte yhteyttä entisessä kotimaassanne asuviin sukulaisiin? Miten usein?

Onko lapsi joutunut eroon tärkeistä ihmisistä entisessä kotimaassanne? Entä matkan aikana tai täällä Suomessa?

Ydinkysymykset

Miksi tulitte tänne tänään?

Voitteko kuvailla ongelmaa, jonka vuoksi olette täällä? *HUOM. jos vanhemmat nimeävät jonkin tietyn ongelman tai syyn käynnilleen, käytä jatkossa tätä samaa termiä "ongelman" sijaan.*

Miten ongelma vaikuttaa teidän perheeseenne?

Kuinka vakava ongelma on teidän vanhempien mielestä? *HUOM. huolen määrän arvioinnissa voi käyttää apuna jonkinlaista visuaalista asteikkoa, jos vanhempien on muuten vaikea kertoa huolen määrästä.*

Miten ongelma nähdään koulussa tai päiväkodissa? Ovatko opettajat tai hoitajat puhuneet ongelmasta jotakin?

Vanhemmat kertovat joskus lasten tai perheen ongelmista eri tavalla perheenjäsenille kuin muille lähipiirissänsä. Miten te olette kertoneet tästä ongelmasta muille oman yhteisönne jäsenille?

Oliko lapsellanne entisessä kotimaassanne ongelmia (*jos lapsi on syntynyt muualla kuin Suomessa*)?

Millaiset syyt mielestänne vaikuttavat lapsenne *ongelmaan*?

Voitteko puhua *ongelmasta* jonkun kanssa?

Onko teidän perheellänne joitain muita huolia, jotka hankaloittavat *ongelmaa*? Esimerkiksi hankaluudet päiväkodissa, koulussa, naapurustossa, perheessä, parisuhteessa, työssä, opiskelussa, raha-asioissa tai jossain muussa?

Kokemukset ja toiveet avusta

Ydinkysymykset

Vanhemmat hakevat erilaisiin ongelmiin apua eri paikoista, esim. terveyspalveluista, uskonnollisista yhteisöistä ja parantajilta. Mitä apua tai neuvoja olette saaneet tähän *ongelmaan*?

Millaiseen apuun olette olleet tyytyväisiä? Mistä ei ole ollut apua?

Tuntuuko teistä, että ymmärrämme teitä väärin? Mitä voisimme tehdä, jotta tarjoamamme apu vastaisi teidän tarpeitanne?

Onko perheellenne ollut vaikeaa saada apua? Ovatko esimerkiksi kieli- tai kulttuurierot vaikuttaneet avun saamiseen?

Mitä voisimme tehdä eri tavalla, jotta perheenne ja lapsenne saisi apua?

Kasvatus ja vanhemmuus

Ydinkysymykset

Kuka teidän perheessänne hoitaa eniten *lasta* ja viettää lasten kanssa aikaa?

Miten sisarukset ja muut sukulaiset ovat mukana lasten hoidossa?

Millainen vanhempien ja lasten välinen suhde on yleensä teidän entisessä kotimaassanne?

Millaisia asioita sinä tai te ja lapsi teette mielellänne yhdessä? Esimerkiksi leikittekö, teettekö kotitöitä, käyttekö kaupassa, syöttekö yhdessä? *HUOM. Jos vanhemmat eivät tee mitään yhdessä lapsensa kanssa, arvioi miksi. Jos vanhemmat eivät esimerkiksi leiki lapsen kanssa, voi syynä olla se, ettei se ole tapana heidän lähtökulttuurissaan, tai vanhempien jaksamattomuus.*

Miten päätätte lasten kasvatuksesta? Oletteko samaa mieltä kasvatuksesta?

Millaista on mielestänne hyvä kasvatus? Entä lapsen hyvä käytös? Millaisia asioita toivotte *lapsenne* oppivan perheeltä tai suvulta?

Millaisia tehtäviä ja velvollisuuksia lapsilla teidän mielestänne on? Ovatko velvollisuudet erilaiset tytöillä ja pojilla? Miten nämä toteutuvat teidän perheessänne?

Ydinkysymykset

Onko *lapsen* nukkumaanmeno ja ruokailu tiettyyn kellonaikaan? Päittääkö siitä lapsi vai vanhemmat? Miten juuri *tämä lapsi* sopeutuu päivärytmiin?

Mitä te ajattelette tämän ikäisen lapsen osaavan? Mikä tämän ikäisen *lapsen* kehityksessä on mielestänne tärkeintä?

Miten kannustatte *lasta* tai miten palkitsette häntä toivotusta käytöksestä?

Perheissä vanhemmat tai lapset ja vanhemmat voivat olla eri mieltä asioista ja riidellä. Millaisista asioista perheessänne riidellään tai ollaan eri mieltä?

Voisitko kuvailla, miten asetatte lapsille rajat ja pidätte kuria? Onko teillä käytössä esim. aikalisä? Jätättekö lapsen huomiotta? Käytätkö kiinnipitoa? Huudatteko? Annatteko tukkapölyä, piiskaa tms.? Miten se mielestänne vaikuttaa lapseen?

Joskus vanhemmista saattaa tuntua siltä, että he ovat olleet liian rajuja tai kovakouraisia lasta kohtaan. Onko teillä käynyt tällaista?

Miten teitä itseänne on kohdeltu, kun olitte lapsia? Onko teitä esimerkiksi rankaistu fyysisesti? Mitä ajattelette siitä nykyään?

Mitä teette, jos *lapsi* käyttäytyy vastoin sääntöjä tai sovittua?

Onko perheessänne väkivaltaa?

Toivotteko apuamme *lapsen* kasvatukseen?

Käytännön toteutuksesta

Haastattelurunkoa voi käyttää joustavasti ja tapauskohtaisesti

Sen voi tehdä osissa useamman tapaamiskerran aikana ja osan kysymyksistä tai osioista voi ohittaa

Kysymysten järjestyksen voi muuttaa ja ne voi esittää omin sanoin (selkokielisesti)

Omia kysymyksiä voi esittää, ja **korostaa** vastaamisen **vapaaehtoisuutta** – vältetään viranomaiskuulustelua

Perheille on tärkeää, että kysymyksiä taustoitetaan sekä perustellaan ja että ne esitetään heille ystävällisesti sekä yksilöllisesti

Muista lopuksi kiittää yhteistyöstä!

Käyttökokemukset

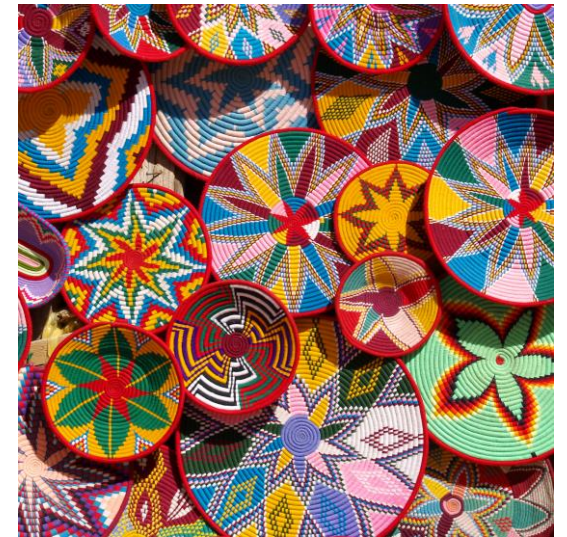
- Säännöllisesti käytössä Helsingin kaupungin maahanmuuttoyksikön perhetyön psykologeilla
- ”.. haastattelurunko on auttanut kehittämään perhekartoituskeskusteluita merkittävästi paremmiksi ja tuntuu, että pääsemme nyt **syvemmälle vanhemmuuden aiheisiin**, kun aiemmin keskustelu jäi ehkä vähän yleisemmälle tasolle.”
- ”Asiakkaat ovat myös ottaneet nämä keskustelut erittäin hyvin vastaan ja kiittelevät käytännössä kaikki **mahdollisuudesta saada käydä tällaisia keskusteluita ja oppia lisää vanhemmuudesta Suomessa**. Joka väliin työnnämme nimittäin tietysti myös psykoedukaatiota...”
- ”... useita perheitä, joiden kanssa on käyty **hienoja keskusteluja eroista vanhemmuudessa** Irak vs Suomi tai Somalia vs Suomi...”
- ”[kysymykset] toimivat niin kriisitilanteisiin kuin ennaltaehkäiseviin käynteihin. Eräsikin isä totesi, että nämä kysymykset **herättelivät kivasti miettimään omaa vanhemmuutta**. Ollaan työparien kanssa kysytty niitä kysymyksiä, jotka ovat kunkin perheen kannalta olleet olennaisimpia.”

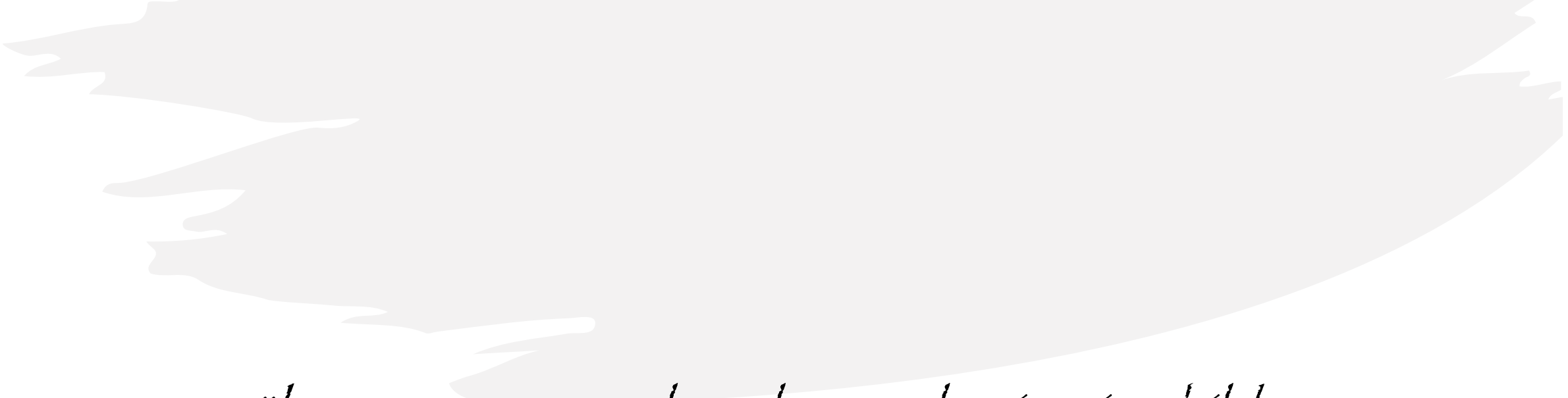
Haastattelumenetelmän arviointi

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/141674/URN_ISBN_978-952-343-652-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Haastattelututkimus

- 5 ryhmähaastattelua, johon osallistuvat kotoisin Lähi-Idästä, Kiinasta ja Venäjältä
- kehitteillä olevan Kulttuurisensitiivinen vanhemmuuden haastattelu -menetelmän toimivuus
- ryhmähaastatteluissa kysyttiin osallistujien mielipiteitä eri osioiden kysymyksistä
- vanhempien kokemukset pääosin myönteisiä

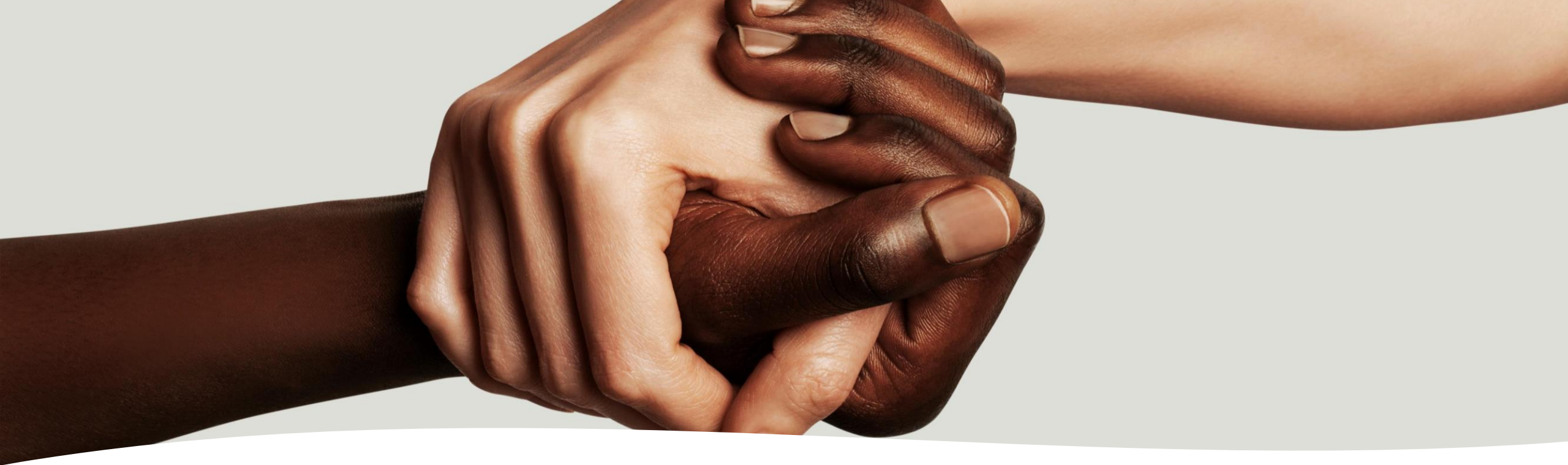

”In some ways, cultural consultation in child psychiatry can be seen as simply good child- and family-centered care.”

Guzder, 2014

Lopuksi

Kohtaamisessa tärkeää^{3,4}

- Mielensterveys tapahtuu vuorovaikutuksessa
- Jokainen voi edistää kotoutumista
- Kulttuurisensitiivisyys
- Joustavuus ja kokonaisvaltaisuus
- Syrjimättömyys ja yhdenvertaisuus

Joustavuus ja kokonaisvaltaisuus

Yksilöllisen tilanteen entistä vahvempi huomioiminen

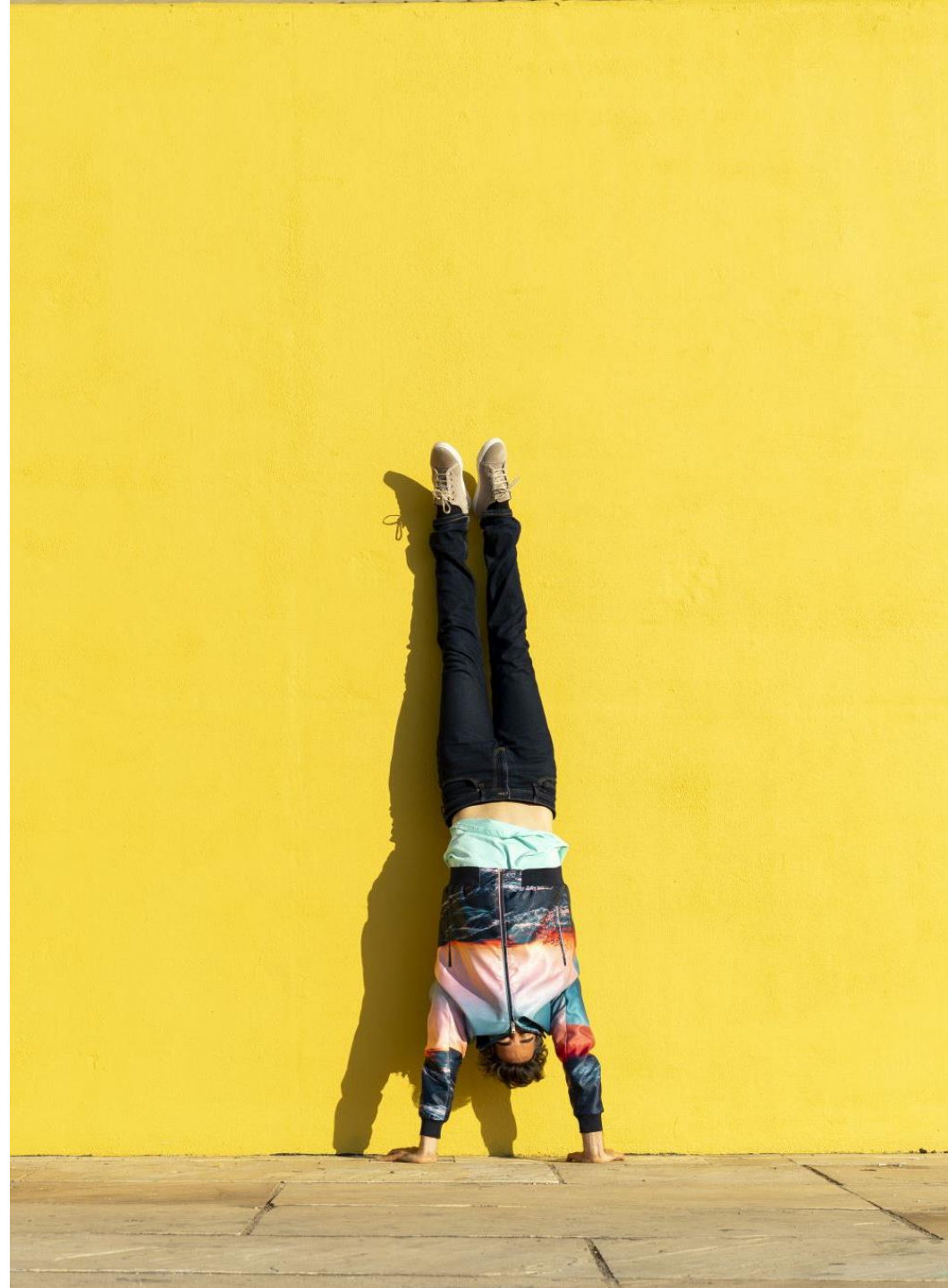
- moniammatillisuus, verkosto
- kokonaisuuden huomiointi laajasti ja joustavasti

Tottumuksista ja tavoista luopuminen tarvittaessa

- menetelmät, kysymykset, toimintatavat

Pohtiminen

- toimiiko käyttämäsi menetelmä(t) tässä kontekstissa?
- vai onko joku muu väylä saman lopputuloksen saavuttamiseksi?

Syrjimättömyys ja yhdenvertaisuus

- lakisäätöistä
- käsitteillä paljon yhteenliittymäkohtia

Yhdenvertaisuus

Kaikille tasapuolisesti saman verran

VAI

kaikille sen verran, jotta lopputulos on
yhdenvertainen – ja jopa
oikeudenmukainen?

Kuunteletko
ymmärtääksesi
vai kuunteletko
vastataksesi?

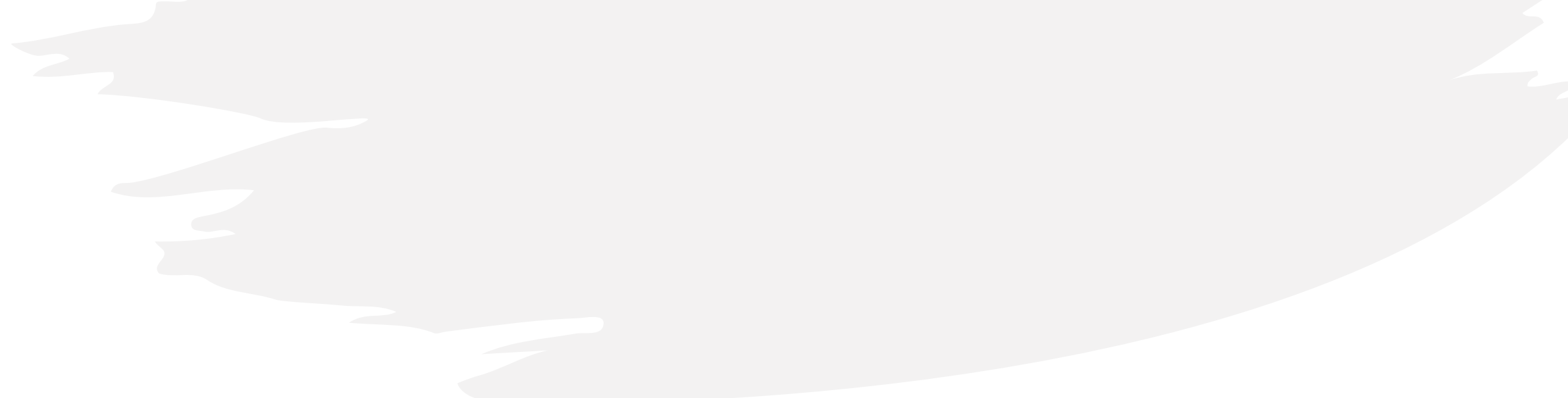
Omien taustojen
hahmottaminen

Ymmärryksen
laajeneminen

Tasa-arvoinen ja
kunnioittava
kohtaaminen

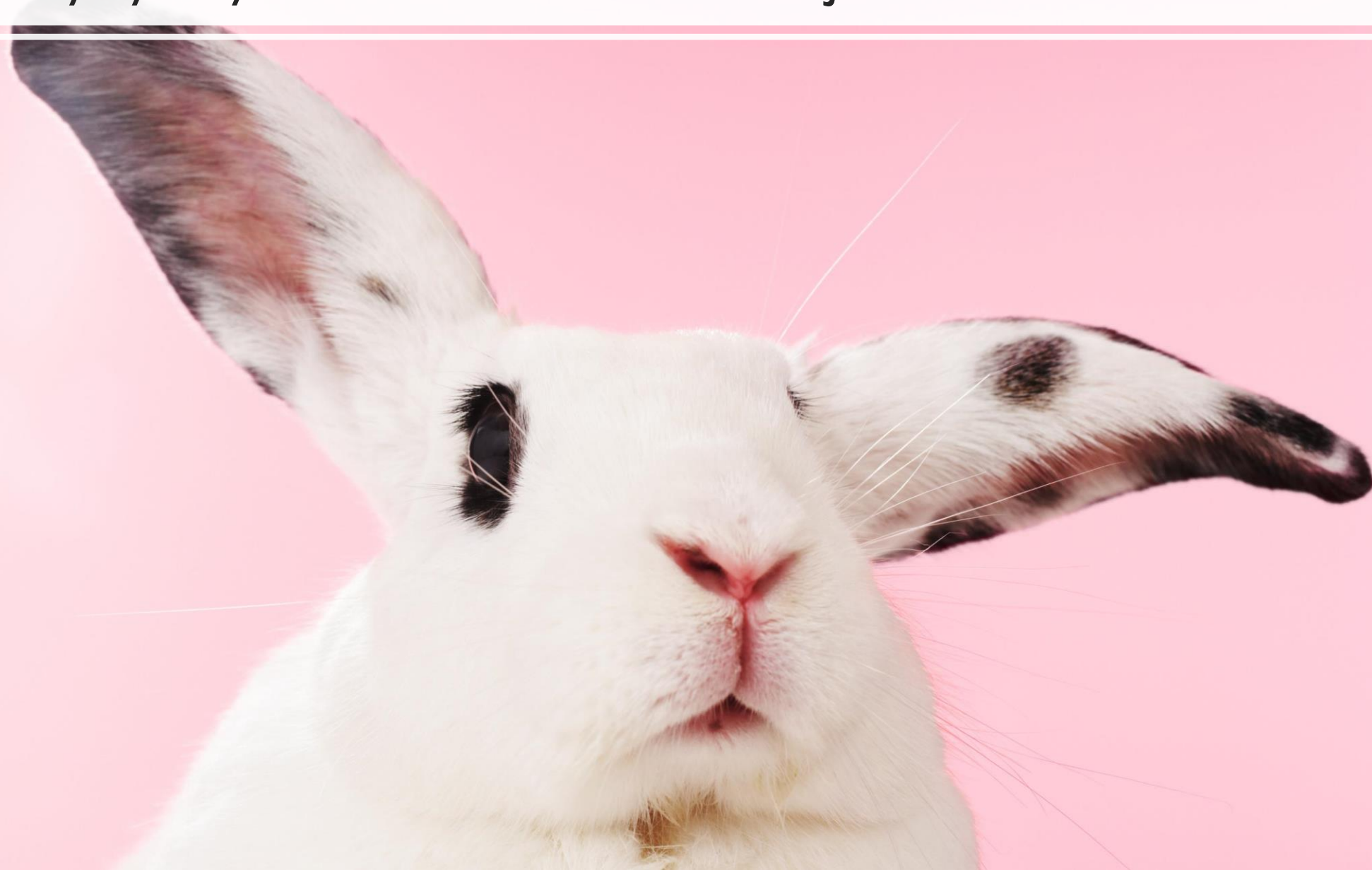
Erojen ja
samankaltaisuuksien
hahmottaminen

*Kohtaamisessa voi kehittyä
jatkuvasti. On tärkeä
ymmärtää, että kulttuurien
sisällä on moninaisuutta.
Ihmistä ei kohdata kulttuurin
edustajana vaan
olemalla enemmän
kiinnostunut yksilöstä.*

*”(...) avosylin, hyväksyvästi,
katsekontaktin ottaen
ja rauhallisella äänen sävyllä puhuen,
niin silloin on lupa kysyä mitä vaan.”*

Kysymyksiä? Kommentteja?

KIITOS
osallistumisestasi

Sannamaria Turunen
sannamaria.turunen@hus.fi